

5. Николаева Е.К. Типологии фразообразования устойчивых сравнений / Е.К. Николаева. – М.: Прогресс, 2012. – 250 с.

6. Солодуб Ю.П. Лингвистические особенности интернациональных фразеологических единиц / Ю.П. Солодуб. – СПб.: Айрис-пресс, 2005. – 190 с.

7. Шадрин Н.Л. Перевод фразеологических единиц и сопоставительная стилистика / Н.Л. Шадрин. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 2013. – 220 с.

Кісіль М.В.

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри державного управління
та місцевого самоврядування;*

Гриців Л.В.

*студентка,
Івано-Франківський національний технічний університет
нафти і газу*

СЕМАНТИЧНЕ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ

Термінотворення розглядається як засіб номінації та поповнення словникового складу мови новими словами для позначення виникаючих явищ в суспільстві. Термінотворення повністю і безпосередньо залежить від існуючої системи мови та обумовлене нею. Між термінами і загальноживаною лексикою постійно відбувається обмін: слова загального вжитку стають термінами, а терміни в свою чергу переходять з однієї галузі знань в іншу.

Актуальність теми дослідження визначено необхідністю поглибленого вивчення семантичних способів термінотворення, а саме термінологізації і транстермінологізації.

Метою дослідження є встановлення особливостей семантичного термінотворення в екологічній термінології англійської та української мов. У зв'язку з цим потрібно розв'язати такі завдання: 1) визначити поняття екологічного терміна; 2) виокремити тематичні групи, на які можна поділити досліджувану лексику; 3) проаналізувати термінологізацію і транстермінологізацію як основні види семантичного термінотворення в екологічній термінології.

У наш час важко знайти однозначне трактування поняття «термін», хоча його семантичний зміст сприймається практично кожною людиною інтуїтивно. Візьмемо до уваги, що основним у дефініціях терміна є той факт, що термін можна охарактеризувати як носія спеціальної інформації в одній із спеціальних галузей знання, денотатом якого виступає поняття [3, с. 68].

Розглянувши дефініції поняття «термін», будемо користуватись робочим визначенням екологічного терміна – це мовний знак, що позначає ряд наукових і практичних понять, які стосуються проблем взаємодії суспільства і природи.

Незважаючи на те, що екологічні поняття в обох мовах з'явилися відносно недавно, навіть сьогодні можна говорити про системність екологічної термінології. Про це свідчить наявність тематичних груп. Під тематичною групою розуміємо сукупність термінів, об'єднаних однією темою. Зважаючи на те, що базовими категорійними елементами екології є «людина – діяльність – довкілля», виокремлюємо такі основні тематичні групи екологічних термінів: 1) Назви екологічних процесів: *абразія, абсорбція, assessment, adaptation*; 2) Назви екологічних властивостей, характеристик: *міцність, подразливість, heterogeneity, humidity*; 3) Назви на позначення величин та сталих коефіцієнтів: *альbedo, кларк, biotic potential, board foot*; 4) Назви методів та методик дослідження: *аерометод, метод вегетації, biocontrol, biomonitoring*; 5) Назви приладів і пристроїв: *актинометр, анемометр, barometer, hygrometer*; 6) Назви екологічних законів і правил: *правило Аллена, закон Шелфорда, Baldwin Effect, Bergman's Rule*; 7) Назви наук і наукових напрямків: *агроекологія, аутоекологія, behavioral ecology, dendrology*; 8) Назви об'єктів дослідження: *абісаль, атмосфера, thermosphere, exosphere*; 9) Назви речовин, препаратів, організмів: *біоциди, гумус, algae, alkaline*; 10) Назви організацій: *Всесвітній Фонд Охорони Природи (ВФООП), Європейське Екологічне Бюро, Green Peace, National Wildlife Federation*.

Екологічні терміни утворюють, використовуючи ті самі способи словотвору, за допомогою яких поповнюється лексичний склад загальнонаціональної мови. До таких способів належить морфологічний, що охоплює афіксацію та словоскладання, синтаксичний та семантичний способи, запозичення, конверсія і телескопія.

Семантичне терміноутворення охоплює два основні способи поповнення терміносистем: термінологізацію і транстермінологізацію. Згідно з О. С. Ахмановою, термінологізація – це процес залучення або залучення і переосмислення загальнонавживаних слів у терміносистему для номінації нових понять [1, с. 12]. Відповідно до Т. Р. Кияка, під транстермінологізацією розуміємо перенесення існуючого терміна з однієї галузі в іншу з повним або частковим його переосмисленням та перетворенням у міжгалузевий омонім [2, с. 79].

Проблема термінологізації загальнонавживаної лексики передбачає вибір функціонального та семантичного підходу. Функціональна термінологізація – це перенесення слова із загального вжитку до екологічної терміносистеми без істотних змін у значенні (*debris* com. use – the remains of anything broken down or destroyed; ruins; rubble / *debris* ecol. – the remains of something that has broken down or is decomposing, such as brush collected at the bottom of a stream; organic particles large enough to serve as food for scavengers; *антагонізм* загал. сф. – непримиренна суперечність, неприязнь, ворожість / *антагонізм* екол. – суперечність між живими організмами, що проявляється у боротьбі за

існування, при якій один або обидва організми зазнають шкоди). Семантична термінологізація полягає в заміні значення слова при переході до екологічної терміносистеми (*deposit* com. use – money placed in a bank account or an instance of placing money in a bank account / *deposit* ecol. – material placed in a new position by the activity of humans or natural processes such as wind, water ice or gravity; *інвазія* загал. сф. – вторгнення, напад / *інвазія* екол. – зараження організму тваринами-паразитами; включення в угруповання нових, не характерних для нього видів).

За таким самим принципом відбувається процес транстермінологізації в українській та англійській мовах. Функціональну транстермінологізацію визначаємо, як перехід терміна з однієї сфери в іншу без істотних змін у значенні (*acclimation* ecol. – adjustment to environmental change by an individual / *acclimation* med. – the process of becoming adjusted to a new environment or situation; *емісія* екол. – газоподібні, рідкі і тверді речовини, шум, вібрація тощо, які потрапляють із установок (електростанції, фабрики, автомобілі) в навколишнє природне середовище / *емісія* фіз. – виділення, випромінювання електронів, іонів твердими або рідкими тілами в навколишнє середовище). Семантична транстермінологізація відповідно полягає в переході терміна з однієї сфери в іншу із повним його переосмисленням (*delta* ecol. – usually triangular mass of sediment, especially silt and sand, deposited at the mouth of a river / *delta* med. – a surface or part that resembles a triangle, such as the terminus of a pattern in a fingerprint or the shape of a muscle; *натуралізація* екол. – повне пристосування організмів до нових умов існування, остаточне входження інтродуцента в нішу екологічну раніше чужої для нього екосистеми, пов'язане з набуттям цими організмами спеціальної адаптації / *натуралізація* політ. – надання прав громадянства даної країни особам, що не мають громадянства або мають громадянство іншої країни).

Отже, дослідження процесів термінологізації і транстермінологізації дає змогу виявити загальні внутрішньомовні закономірності формування термінологічного значення і відкриває перспективи для подальших досліджень термінології лінгвістики.

Список використаних джерел:

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – М.: Сов. энциклопедия, 1966. – 606 с.
2. Кияк Т. Р. Фахові мови та проблеми термінознавства / Т. Р. Кияк // Нова філологія. Збірник наукових праць. – Запоріжжя: ЗНУ, 2007. – № 27. – С. 203-208.
3. Скороходько Е. Ф. Термін у науковому тексті (до створення терміноцентричної теорії наукового дискурсу): [монографія] / Едуард Федорович Скороходько. – К., 2006. – 99 с.

Умовні позначення:

1. Com. use – common use; 2. Ecol. – ecology; 3. Заг. сф. – загальна сфера; 4. Екол. – екологія; 5. Med. – medicine; 6. Фіз. – фізика; 7. Політ. – політика.